

Пучкова Світлана Ігорівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри підприємництва і торгівлі, Національний університет «Одеська політехніка»

Puchkova Svitlana, PhD in Economics, Associate Professor, Odessa Polytechnic National University, <https://orcid.org/0000-0003-4962-3885>

ГАЛУЗЕВИЙ СКЛАД ЕКОНОМІКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА: ЗАКОНОМІРНОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА СТРУКТУРНІ ЗМІНИ
SECTORAL COMPOSITION OF THE BUSINESS ECONOMY: PATTERNS OF FORMATION AND STRUCTURAL CHANGES

Пучкова С. І. Галузевий склад економіки підприємництва: закономірності формування та структурні зміни. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2022. Том 8. № 3. С. 318 – 323.

Puchkova S. Sectoral composition of the business economy: patterns of formation and structural changes. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*. 2022. Volume 8. № 3, pp. 318 – 323.

У статті розкрито питання формування складу економіки на основі дослідження її галузевої структури. Наведено визначення поняття «структура економіки» з точки зору вузького і широкого трактування. Висвітлено сутність поняття «галузь» і специфіку формування галузевого складу відповідно до Класифікатора видів економічної діяльності. Найбільш узагальнені угруповання видів економічної діяльності на рівні секцій цього Класифікатора дають змогу виділити основні галузі економіки. Визначено основні характеристики та види підприємницької діяльності, що формують сфери матеріального і нематеріального виробництва. Сформовано класифікацію видів галузей сфери матеріального і нематеріального виробництва на основі дослідження наявних підходів до виділення груп галузей. Розглянуто чинники, які впливають на галузеву структуру економіки підприємництва. Зазначено роль структурних змін, які визначають пріоритети подальшого економічного розвитку. Особлива увага приділена визначенню та характеристиці пріоритетних галузей економіки України з позицій уряду України та експертів. На основі аналізу галузевої структури виділені провідні галузі. Найбільш динамічними і перспективними галузями останніх років були такі, як: інформаційні технології, військово-промисловий комплекс, енергетика, аграрний сектор, торгівля, транспортна інфраструктура, туризм. З початком воєнних дій в Україні можна виокремити чотири галузі, на які мають бути спрямовані основні зусилля для їх підтримки, насамперед це: military-tech (високотехнологічне озброєння); металургія, гірничо-промисловість і машинобудування; сільське господарство та харчова промисловість; IT-галузь.
Ключові слова: економіка, структура, галузевий склад, галузева класифікація, структурні зміни, провідні галузі.

The article discusses the issue of the formation of the composition of the economy based on the study of its industry structure. The definition of the concept of "structure of the economy" is given from the point of view of narrow and broad interpretation. The essence of the concept of "industry" and the specifics of forming the industry composition by the Classifier of Types of Economic Activities are highlighted. The most generalized groupings of types of economic activity at the level of sections of this classifier make it possible to distinguish the main branches of the economy. The main characteristics and types of entrepreneurial activity that form tangible and intangible production spheres are defined. A classification of types of industries in the sphere of material and non-material production was formed based on the study of existing approaches to the selection of groups of industries, namely, according to the purpose of products, the action of raw materials and consumer factors, according to dynamism, according to development trends, according to technological level, according to the degree of manageability. General economic, inter-branch, and intra-branch factors that affect the branch structure of the business economy are considered. The role of structural changes in determining further economic development priorities is noted. Particular attention is paid to the definition and characteristics of the priority sectors of Ukraine's economy from the standpoint of the government of Ukraine and experts. The main (leading) industries are selected based on the industry structure analysis. In recent years, the most dynamic and promising industries have included information technologies, the military-industrial complex, energy, the agricultural sector, trade, transport infrastructure, and tourism. With the beginning of hostilities in Ukraine, four industries can be singled out, on which the primary efforts for their maintenance should be directed first: military-tech (high-tech weapons); metallurgy, mining industry, and mechanical engineering; agriculture and food industry; IT industry.
Keywords: economy, structure, industry composition, industry classification, structural changes, leading industries.

Вступ

Розвиток країни багато в чому визначається якісним складом економіки. Оцінювання поточних пропорцій стану економіки, визначення основних орієнтирів його трансформації, результати структурних перетворень мають найважливіше значення для будь-якої держави.

Одним з основних параметрів, що зумовлюють той чи інший рівень показників соціально-економічного розвитку, є галузева структура економіки.

Питання галузевої структури економіки є широко досліджуваним.

А. Сміт, Ф. Кене вивчали значимість окремих галузей в економічній системі та основні чинники, що впливають на галузеву структуру виробництва. Праці Дж. Б. Кларка з економічної динаміки поклали початок розвитку теорії структурних змін [1, 2]. Британські економісти

А. Фішер та К. Кларк, а також французький економіст і соціолог Ж. Фурастьє сформували теорію про секторальну модель економіки. Дослідження стану й динаміки галузевої структури національної економіки набуло особливої актуальності з середини ХХ ст., що пов'язано з кардинальними змінами в загальносвітових тенденціях соціально-економічного розвитку.

Новим моментом в аналізі господарської структури економіки є розроблення дво- і багатосекторних моделей економічного зростання (У. Льюїс, Р. Стоу) [1, 2].

Проблематиці формування галузевої структури національної економіки присвячено роботи відомих вітчизняних дослідників, зокрема І. Бережної, В. Гейця, В. Коломойцева, С. Мочерного, Л. Федулової, Л. Шинкарук, О. Шубравської та ін.

В умовах турбулентності і невизначеності економічних процесів є вкрай важливим досліджувати стан і динаміку галузевої структури економіки, виявляти напрями раціоналізації цієї структури, удосконалювати економічні механізми, що координують її трансформацію.

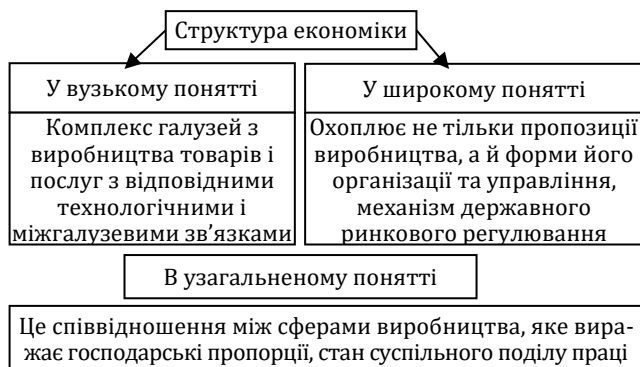
Формулювання цілей статті

Метою статті є дослідження підходів до формування галузевого складу економіки підприємства та аналіз структурних змін, що визначають провідні галузі економічного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження

Економіку можна розглядати як сукупність складових елементів, що формують певну економічну структуру. Структура (від лат. *structura* – будова, розміщення, порядок) – це будова і внутрішня форма організації системи, яка характеризується єдністю закономірних стійких взаємозв'язків між її елементами [3].

Структуру економіки розглядають у вузькому і широкому понятті (рис. 1).

Рис. 1. Підходи до визначення поняття «структура економіки»

Джерело: сформовано на основі [3, с. 12].

2003 р. Господарського кодексу поняття галузі було визначено на законодавчому рівні, а саме: у Господарському кодексі України (ст. 260) і статистичних класифікаціях.

Галузь – сукупність усіх виробничих одиниць, які здійснюють переважно однакові чи подібні види економічної діяльності [5]. Розкриття сутності поняття «галузь» має логічне завершення у зв'язку з введенням Класифікатора видів економічної діяльності, що містить визначення цього важливого поняття та допомагає встановити номенклатуру товарів [4, с. 87].

Класифікатор видів економічної діяльності (КВЕД) – складова частина державної системи класифікації й кодування техніко-економічної та соціальної інформації.

Ця класифікація була розроблена відповідно до постанови Кабінету Міністрів України №326 від 4 травня 1993 р. «Про концепцію побудови національної статистики України та Державну програму переходу на міжнародну систему обліку і статистики».

Основне призначення КВЕД – визначати та кодувати основні та другорядні види економічної діяльності юридичних осіб, відокремлених підрозділів юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців [6].

Крім того, КВЕД призначений забезпечувати:

- статистичний облік підприємств і організацій за видами економічної діяльності;
- проведення державних статистичних спостережень економічної діяльності й аналізу статистичної інформації на макrorівні;
- зіставлення національної статистичної інформації з міжнародною.

Коли майбутній підприємець звертається до відповідної структури з метою створення юридичної особи або ж статусу підприємця, то під час заповнення стандартної форми він

обов'язково заповнює графу про види економічної діяльності, де відповідно вказується код КВЕД, а також назва майбутньої діяльності, якою планує займатися новий підприємець.

На економічній арені діє Міжнародна галузева класифікація всіх видів економічної діяльності, яка спирається на стандарти, прийняті ООН. КВЕД України згармонізований з Міжнародною стандартною галузевою класифікацією всіх видів економічної діяльності (ISIC, Rev. 4-2008) та з Класифікацією видів економічної діяльності ЄС (NACE, Rev. 2-2006).

Згідно з міжнародним класифікатором, Україна адаптує вітчизняний КВЕД до тих змін, які відбуваються на міжнародному рівні. Відповідно, застарілі КВЕДи замінюються новими. У сучасній податковій системі і підприємницькій діяльності використовують КВЕД-2010, який діє з 2012 р.

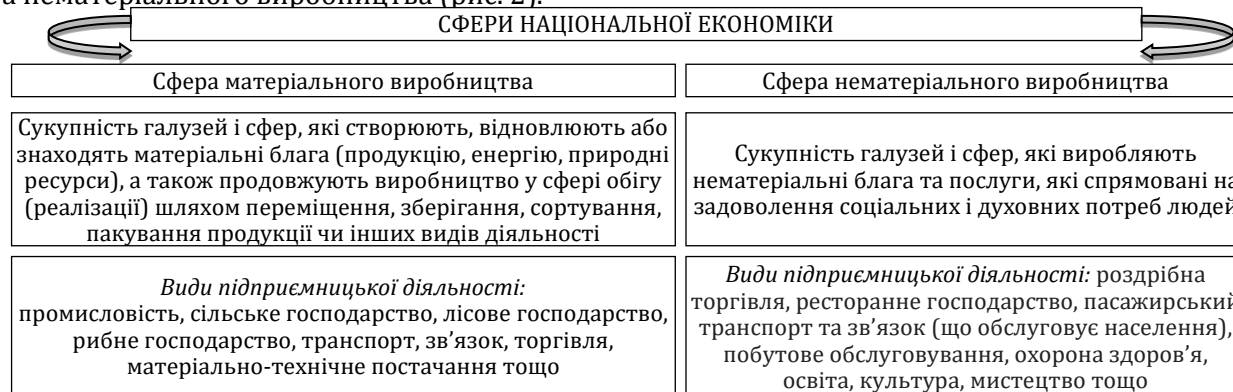
Кодування об'єднує цифрові і буквені символи, які і позначають вид економічної діяльності. Найбільш узагальнені угруповання видів економічної діяльності на рівні секцій КВЕД дають змогу виділити основні галузі економіки.

Таблиця 1. Варіанти кодів КВЕД для швейного підприємства

Секція	С – Переробна промисловість	
Розділ	14 – Виробництво одягу <i>Цей розділ включає</i> пошиття (серійне та за індивідуальним замовленням) усіх видів одягу зі шкіри, тканин, трикотажного полотна тощо (верхнього та спіднього одягу; робочого, офісного одягу або повсякденного одягу) й аксесуарів.	
Групи	14.1 – Виробництво одягу, крім хутряного 14.2 – Виготовлення виробів із хутра 14.3 – Виробництво трикотажного та в'язаного одягу	
Класи	14.1	14.11 – Виробництво одягу зі шкіри 14.12 – Виробництво робочого одягу 14.13 – Виробництво іншого верхнього одягу 14.14 – Виробництво спіднього одягу 14.19 – Виробництво іншого одягу й аксесуарів
	14.2	14.20 – Виготовлення виробів із хутра
	14.3	14.31 – Виробництво панчішно-шкарпеткових виробів 14.39 – Виробництво іншого трикотажного та в'язаного одягу

Джерело: сформовано на основі [4].

виробництва, а також розподіл і перерозподіл виробничих благ, виділяють сферу матеріального та нематеріального виробництва (рис. 2).

Рис. 2. Сфери національної економіки

Джерело: сформовано на основі [5].

Відповідно до галузевої структури економіки має місце класифікація галузей сфери матеріального виробництва (табл. 2).

У невиробничій сфері можна виділити 2 групи галузей:

1. Галузі, послуги яких задовольняють спільні, колективні потреби суспільства: - геологія і розвідка надр і водне господарство (крім тих видів діяльності, які належать до матеріального

виробництва); органи влади: апарат управління, суд, прокуратура; оборона; партійні і громадські організації; наука і наукове обслуговування; фінанси; кредитування та державне страхування.

2. Галузі, послуги яких задовольняють культурно-побутові та соціальні потреби населення: житлово-комунальне господарство; установи і підприємства з побутового обслуговування населення; освіту; установи культури і мистецтва; зв'язок в частині обслуговування населення і невиробничої сфери; установи з медичного обслуговування населення; заклади фізичної культури і спорту; установи зі соціального забезпечення населення.

Таблиця 2. Класифікація видів галузей сфери матеріального виробництва

Ознака класифікації	Види галузей
За призначенням продукції	<ul style="list-style-type: none"> ➤ галузі, що виробляють продукцію виробничо-технічного призначення (сировина, матеріали, паливо, комплектуючі тощо); ➤ галузі, що виробляють товари особистого споживання (невиробничі товари та харчові продукти)
За дією сировинного і споживчого факторів	<ul style="list-style-type: none"> ➤ галузі, що виробляють транспортабельні продукцію та послуги (вироблену продукцію можна вільно експортувати і імпортувати. Це виробництва з високими витратами сировини); ➤ галузі, що виробляють нетранспортабельні продукцію та послуги (виробництва наближені до місць споживання готової продукції та надають споживчі послуги)
За динамічністю	<ul style="list-style-type: none"> ➤ динамічна галузь (темпи її зростання перевищують середні темпи зростання всього господарства); <ul style="list-style-type: none"> ➤ нова галузь (з найбільшою питомою вагою інвестицій, вкладених в її розвиток); ➤ пропульсивна галузь (за своїми об'єктивними даними може суттєво перебудувати економіку); ➤ комплексуюча галузь (її розвиток унеможливує появу диспропорції в економіці країни); <ul style="list-style-type: none"> ➤ галузь-лідер (провідна галузь науково-технічного прогресу); ➤ профільна галузь (впливає на всі сфери господарства та має найбільшу питому вагу в товарній продукції)
За тенденціями розвитку	<ul style="list-style-type: none"> ➤ галузі, що розвиваються повільно чи деградує (мають тенденцію до постійного зниження питомої частки в структурі економіки); ➤ галузі з високими темпами розвитку (мають тенденцію до зростання, але не суттєво не впливають на розвиток інших галузей економіки країни); ➤ галузі, які швидко зростають і сприяють розвитку інших галузей (забезпечують загальний індустріальний розвиток країни)
За технологічним рівнем розвитку	<ul style="list-style-type: none"> ➤ галузі високотехнологічного рівня (з високою часткою витрат на дослідження та розробки: авіаційна та космічна промисловість; виробництво електронно-обчислювальних машин; точних вимірвальних приладів тощо); ➤ галузі середньо-високотехнологічного рівня (мають високу частку витрат на дослідження та розробки: автомобілебудування; виробництво залізничних і трамвайних локомотивів тощо); ➤ галузі середньо-низькотехнологічного рівня (з часткою витрат на дослідження та розробки нижче середнього: пластмасова промисловість; виробництво продуктів нафтоперероблення тощо); ➤ галузі низького технологічного рівня (мають низьку частку витрат на дослідження та розробки: целюлозно-паперова промисловість, харчова промисловість тощо)
За ступенем керованості	<ul style="list-style-type: none"> ➤ господарська галузь (сукупність підприємств, установ з єдиним органом управління); ➤ чиста галузь (сукупність підприємств, які випускають однакову продукцію, але є в підпорядкуванні різних відомств); ➤ комплексна галузь (галузі, об'єднані окремими спільними ознаками, наприклад, енергетика забезпечує і народне господарство, і населення (спільна ознака), хоча джерела їх одержання можуть відрізнятися.

Джерело: сформовано на основі [2; 5, 7; 8; 9; 10].

Існує підхід до визначення кола високотехнологічних послуг, який ґрунтується на критерії наукомісткості. Так, Євростат за цим критерієм виокремлює чотири групи високотехнологічних послуг (табл. 3).

Галузева структура економіки не є постійною. Вона формується в результаті взаємодії і переплетення різноманітних економічних факторів. При всьому різноманітті цих факторів сукупно можна виділити три основних рівні [3]:

1) загальноекономічний. Економічні процеси нагромадження, що приводять економіку до того чи іншого режиму зростання, висувають певні вимоги до галузевої структури. Темпи зростання валового національного доходу і його розподіл на фонд споживання і фонд нагромадження – головні чинники формування стійкого попиту на продукцію. Відповідно, для забезпечення попиту змінюються пропорції суспільного виробництва, що впливає на розподіл важливіших видів економічних ресурсів між галузями;

2) міжгалузевий. Сутність мікро-процесів формування галузевої структури економіки, що протікають на рівні безпосередньої взаємодії галузей, полягає в систематичному пристосуванні галузевої структури до складу виробничих ресурсів. Головний елемент механізму пристосування – матеріальні зв'язки між галузями або міжгалузеві потоки продукції;

3) внутрішньогалузевий. Динаміка розвитку галузі значною мірою визначається внутрішніми факторами. До факторів, дія яких може визначати положення галузі серед інших і характер її зовнішніх зв'язків, належать: стан сировинної бази; обмеженість невідтворюваних ресурсів; стан постійних традиційних джерел робочої сили; технологічність виробничих

процесів, що полегшують чи ускладнюють впровадження досягнень технічного прогресу, особливості виробничої структури, наявність вузьких місць тощо.

Зміни, що відбуваються у галузевій структурі економіки мають назву «структурних зрушень» або «галузевих зрушень» і проявляються як зміни у взаємному розміщенні структурних елементів, у співвідношенні їхніх часток, рівнів вагомості, у змінах різних

Таблиця 3. Класифікація послуг за критерієм наукомісткості

Назва групи	Види послуг
Високотехнологічні послуги вищого рівня наукомісткості	<ul style="list-style-type: none"> - послуги пошти і зв'язку; - послуги, пов'язані з діяльністю у сфері інформатизації; - послуги, пов'язані з дослідженнями та розробками
Наукомісткі ринкові послуги	<ul style="list-style-type: none"> - послуги водного транспорту; - послуги авіаційного транспорту; - послуги, пов'язані з організацією операцій з нерухомістю; - послуги, пов'язані із здаванням під найм без обслуговочного персоналу; - послуги, що надаються переважно юридичним особам
Наукомісткі фінансові послуги	<ul style="list-style-type: none"> - послуги з фінансового посередництва; - послуги зі страхування; - послуги, пов'язані з допоміжною діяльністю у сфері фінансів і страхування
Інші наукомісткі послуги	<ul style="list-style-type: none"> - послуги у сфері освіти; - послуги, пов'язані з охороною здоров'я та соціальною допомогою; - послуги, пов'язані з діяльністю у сфері відпочинку і розваг, культури та спорту.

Джерело: сформовано на основі [11].

тоспроможній екологічно чистій продукції, високоякісних послугах, які реалізують державну політику щодо розвитку виробничого та експортного потенціалу, створення нових робочих місць.

Кабінет Міністрів України визначив перелік пріоритетних галузей економіки на період 2013-2032 рр. [12]: агропромисловий комплекс; житлово-комунальний комплекс; машинобудівний комплекс; транспортна інфраструктура; курортно-рекреаційна сфера і туризм; переробна промисловість; фармацевтична промисловість.

Структурні зрушення оцінюють за основними макроекономічними показниками, такими як: валовий внутрішній продукт, кількість зайнятого населення, інвестиції в основний капітал та ін.

Внаслідок воєнних дій економіка України зіткнулася з втратами по всіх показниках [13]:

- падіння ВВП, за різними прогнозами, становитиме від -10% до -35-40%;

- станом на початок квітня 2022 р. загальні фізичні збитки оцінювалися в 80 млрд дол. США. Здебільшого ця сума припадає на транспортну інфраструктуру (39 млрд дол. США) та житло (29 млрд дол. США);

- за оцінками ООН, з 24 лютого 2022 р. з України виїхало 4,2 млн осіб. Майже 6,48 млн людей є переміщеними особами в Україні внаслідок війни. Ці втрати призведуть до дефіциту робочої сили;

- українське сільське господарство є прямою жертвою російської агресії, оскільки бойові дії часто відбуваються на українських полях і на фермах. Приблизно 13% території України росіяни замінували;

- збитки промислових активів становлять 6,7 млрд дол. США (повідомлялося про пошкодження чи руйнування близько ста промислових підприємств). Металургія втратила щонайменше 30% від своїх активів. Серед найбільших втрат: «Азовсталь» та «ММК Ілліча».

Виходячи з цього, необхідно розуміти, що найближчими роками Україна буде дотаційною державою, де певний період головним інвестором буде саме держава. І від того, які пріоритети поставить держава, залежатиме, як довго економіка буде виходити з кризи [14].

З початком воєнних дій в Україні можна виокремити галузі, на які мають бути спрямовані основні зусилля, це: високотехнологічне озброєння; металургія і машинобудування; сільське господарство та харчова промисловість; ІТ-галузь; енергетика та транспортна інфраструктура.

Висновки та перспективи подальших розвідок

За результатами проведеного дослідження можна зробити висновок, що галузева структура підприємницького сектору впливає на ефективність функціонування економіки та

визначає галузеві пріоритети, які є необхідними для структурної перебудови економіки України, економічного зростання і переходу економіки підприємництва на якісно новий рівень.

Галузева структура зазнала масштабних змін у ході сучасних подій. Вона є найбільш рухливою, динамічною і саме вона забезпечує основний поступальний рух економіки.

Україна як на макро-, так і на мезо- та мікрорівнях, на теперішньому етапі свого розвитку повинна враховувати зміни умов воєнного стану з метою вдосконалення галузевої структури підприємницького сектору України.

Список літератури

1. Клімова О.І. Структурні зміни в економіці: основні поняття та види. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/14053496.pdf>
2. Прокопюк А. Галузеві структурні зрушення як чинник економічного зростання регіону. *Регіональна економіка*. 2016. № 3. С. 55-62.
3. Галіцин В.К., Суслів О.П., Галіцина О.В., Самченко Н.К. Структурно-функціональний аналіз та моделювання розвитку економіки: монографія. Київ: КНЕУ, 2013. 377 с.
4. Силкін В.В. Генезис теоретичних поглядів на галузеві зрушення в економіці регіонів. *Економіка та держава*. 2012. № 12. С. 86-89.
5. Господарський кодекс України з коментарями. URL: <https://legalexpert.in.ua/komkodeks/hku.html>.
6. Класифікація видів економічної діяльності: ДК 009:2010 із змінами і доповненнями № 530 від 29 листопада 2010р. URL: <http://profstandart.org.ua/classifiers/11>.
7. Шевчук Л.Т. Регіональна економіка: навчальний посібник. Київ: Знання, 2011. 319 с.
8. Кизим М.О. Промислова політика та кластеризація економіки України: монографія. Харків: ВД «ІНЖЕК», 2011. 304 с.
9. Макроекономічні тенденції розвитку України в умовах міжнародної економічної взаємодії. URL: https://racef.es/archivos/publicaciones/informe_ucrania_2012_ucraniano.pdf.
10. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. Київ: Кондор-Видавництво, 2016. 378 с.
11. Шовкун І.А. Високотехнологічні послуги у зовнішній торгівлі: світовий досвід та українські реалії. *Економіка України*. 2013. № 9. С. 47-72. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2013_9_6.
12. Закон України «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць». URL: zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5205-17.
13. Вишлінський Г. Економіка України під час війни: оперативна оцінка. 2022. URL: https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2022/04/UKR_Економіка-України-під-час-війни.pdf.
14. Україна 2022. Як не втратити свій шанс стати сильною державою. URL: <https://uifuture.org/publications/ukrayina-2022-yak-ne-vtratyty-svij-shans-staty-silnoyu-derzhavoyu/>.

References

1. Klimova, O.I. Strukturni zminy v ekonomitsi: osnovni poniattia ta vydy. [Structural changes in the economy: basic concepts and types]. Available at: <https://core.ac.uk/download/pdf/14053496.pdf>
2. Prokopiuk, A. (2016). «Sectoral structural changes as a factor in the economic growth of the region». *Rehional'na ekonomika*. № 3. pp. 55-62.
3. Halitsyn, V.K., Suslov, O.P., Halitsyna, O.V., Samchenko, N.K. (2013). *Strukturno-funktsional'nyj analiz ta modeliuvannia rozvytku ekonomiky*. [Structural and functional analysis and modeling of economic development]. KNEU. Kyiv. Ukraine.
4. Sylkin, V.V. (2012). «The genesis of theoretical views on sectoral shifts in the economy of regions». *Ekonomika ta derzhava*. № 12. pp. 86-89.
5. Hospodars'kyj kodeks Ukrainy z komentariamy. [Economic Code of Ukraine with comments.]. Available at: <https://legalexpert.in.ua/komkodeks/hku.html>.
6. Klasyfikatsiia vydiv ekonomichnoi diial'nosti: DK 009:2010 iz zminamy i dopovnenniamy. [Classification of types of economic activity: DK 009:2010 with changes and additions]. № 530 dated November 29, 2010. Available at: <http://profstandart.org.ua/classifiers/11>.
7. Shevchuk, L.T. (2011). *Rehional'na ekonomika*. [Regional economy]. Znannia. Kyiv. Ukraine.
8. Kyzym, M.O. (2011). *Promyslova polityka ta klasteryzatsiia ekonomiky Ukrainy*. [Industrial policy and clustering of the economy of Ukraine]. VD «ІNzheK». Kharkiv. Ukraine.
9. Makroekonomichni tendentsii rozvytku Ukrainy v umovakh mizhnarodnoi ekonomichnoi vzaiemodii. [Industrial policy and clustering of the economy of Ukraine]. Available at: https://racef.es/archivos/publicaciones/informe_ucrania_2012_ucraniano.pdf.
10. Bojchuk, I.M. (2016). *Ekonomika pidpriemstva*. [Enterprise economics]. Kondor-Vydavnytstvo. Kyiv. Ukraine.
11. Shovkun, I.A. (2013). «High-tech services in foreign trade: world experience and Ukrainian realities». *Ekonomika Ukrainy*. № 9. pp. 47-72. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2013_9_6.
12. Zakon Ukrainy «Pro stymuliuvannia investytsijnoi diial'nosti u priorytetnykh haluziakh ekonomiky z metoiu stvorennia novykh robochykh mist'». [Law of Ukraine "On stimulating investment activity in priority sectors of the economy with the aim of creating new jobs"]. Available at: zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5205-17.
13. Vyshlins'kyj, H. *Ekonomika Ukrainy pid chas vijny: operatyvna otsinka*. (2022). [Economy of Ukraine during the war: operational assessment]. Available at: https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2022/04/UKR_Економіка-України-під-час-війни.pdf.
14. Ukraina 2022. Yak ne vtratyty svij shans staty syl'noiu derzhavoiu. [Ukraine 2022. How not to lose your chance to become a strong state]. Available at: <https://uifuture.org/publications/ukrayina-2022-yak-ne-vtratyty-svij-shans-staty-silnoyu-derzhavoyu/>.

Стаття надійшла до редакції 05.10.2022 р.